Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
EVGENI TANCHEV
της 15ης Ιουλίου 2021 [1]

Υπόθεση C-725/19

IO
κατά
Impuls Leasing România IFN SA

[αίτηση του Judecătoria Sectorului 2 București
(πρωτοδικείου του τομέα 2 του Βουκουρεστίου, Ρουμανία)
για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως]

«Προδικαστική παραπομπή – Οδηγία 93/13/ΕΟΚ – Καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές – Άρθρο 6, παράγραφος 1 και άρθρο 7, παράγραφος 1 – Αρχή της αποτελεσματικότητας – Διαδικασία αναγκαστικής εκτέλεσης – Εθνική νομοθεσία που απαγορεύει στο δικαστήριο που επιλαμβάνεται της ανακοπής κατά της αναγκαστικής εκτέλεσης να εξετάσει την καταχρηστικότητα των συμβατικών ρητρών – Ύπαρξη ειδικού ένδικου βοηθήματος»

I. Εισαγωγή

1. Η υπό κρίση αίτηση προδικαστικής αποφάσεως που υπέβαλε το Judecătoria Sectorului 2 București (πρωτοδικείο του τομέα 2 του Βουκουρεστίου, Ρουμανία) αφορά την ερμηνεία της οδηγίας 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 5ης Απριλίου 1993 σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές[2]. Η αίτηση αυτή σχετίζεται με διαδικασία αναγκαστικής εκτέλεσης που επισπεύσθηκε βάσει σύμβασης χρηματοδοτικής μίσθωσης, η οποία αποτελεί εκτελεστό τίτλο.

2. Το κύριο ζήτημα που τίθεται στην υπό κρίση υπόθεση αφορά κατ' ουσίαν το εάν το άρθρο 6, παράγραφος 1 και το άρθρο 7, παράγραφος 1 της οδηγίας 93/13 αντιτίθενται σε εθνική νομοθετική ρύθμιση η οποία δεν παρέχει τη δυνατότητα στο εθνικό δικαστήριο που έχει επιληφθεί της διαδικασίας με την οποία ο καταναλωτής προσβάλλει την αναγκαστική εκτέλεση να εξετάσει, είτε αυτεπαγγέλτως είτε κατόπιν σχετικού αιτήματος του καταναλωτή, εάν οι ρήτρες της σύμβασης είναι καταχρηστικές, λόγω του ότι ο καταναλωτής έχει τη δυνατότητα βάσει του εθνικού δικαίου να ασκήσει ειδικό ένδικο βοήθημα στο πλαίσιο του οποίου είναι δυνατόν να εξεταστεί εάν η εν λόγω σύμβαση περιλαμβάνει καταχρηστικές ρήτρες.

[1] Γλώσσα του πρωτοτύπου: η αγγλική.

[2] ΕΕ 1993, L 95, σ. 29.

3. Η υπό κρίση υπόθεση εκδικάζεται από το Δικαστήριο παράλληλα με άλλες τέσσερις υποθέσεις (C-600/19, C-693/19, C-831/19 και C-869/19), επί των οποίων δημοσιεύθηκαν σήμερα οι προτάσεις μου. Οι υποθέσεις αυτές αφορούν αιτήσεις προδικαστικών αποφάσεων ισπανικών και ιταλικών δικαστηρίων και θίγουν επίσης παρόμοια και δυνητικά ευαίσθητα ζητήματα που αφορούν την έκταση της υποχρέωσης του εθνικού δικαστηρίου να εξετάσει αυτεπαγγέλτως την καταχρηστικότητα συμβατικών ρητρών σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου που ερμηνεύει την οδηγία 93/13 και τη σχέση με εθνικά δικονομικά συστήματα.

4. Συνεπώς, η υπό κρίση υπόθεση παρέχει στο Δικαστήριο την ευκαιρία να εξελίξει τη νομολογία του σχετικά με τον δικαστικό έλεγχο των καταχρηστικών ρητρών βάσει της οδηγίας 93/13 όσον αφορά τις ταχείες διαδικασίες με τις οποίες οι δανειστές επιδιώκουν την είσπραξη των καταναλωτικών οφειλών στα κράτη μέλη.

II. Νομικό πλαίσιο

A. Το δίκαιο της Ένωσης

5. Το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13 προβλέπει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη θεσπίζουν διατάξεις σύμφωνα με τις οποίες οι καταχρηστικές ρήτρες σύμβασης μεταξύ επαγγελματία και καταναλωτή, τηρουμένων των σχετικών όρων της εθνικής νομοθεσίας, δεν δεσμεύουν τους καταναλωτές, ενώ η σύμβαση εξακολουθεί να δεσμεύει τους συμβαλλόμενους, εάν μπορεί να υπάρξει και χωρίς τις καταχρηστικές ρήτρες.»

6. Το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13 προβλέπει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε, προς το συμφέρον των καταναλωτών, καθώς και των ανταγωνιζόμενων επαγγελματιών, να υπάρχουν τα κατάλληλα και αποτελεσματικά μέσα, προκειμένου να πάψει η χρησιμοποίηση των καταχρηστικών ρητρών στις συμβάσεις που συνάπτονται από έναν επαγγελματία με καταναλωτές.»

B. Το ρουμανικό δίκαιο

7. Ο Legea nr. 193/2000 privind clauzele abuzive din contractele încheiate între profesioniști și consumatori (νόμος 193/2000 σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες στις συμβάσεις που συνάπτονται μεταξύ επαγγελματιών και καταναλωτών), της 6ης Νοεμβρίου 2000 (*Monitorul Oficial al României*, Μέρος I, αριθ. 560, της 10ης Νοεμβρίου 2000), όπως έχει τροποποιηθεί (στο εξής: νόμος 193/2000), μετέφερε στη ρουμανική νομοθεσία την οδηγία 93/13.

8. Το άρθρο 713, παράγραφος 2, του Codul de procedură civilă (κώδικα πολιτικής δικονομίας), όπως ισχύει κατόπιν της τροποποίησής του με τον νόμο 310/2018 [3], προβλέπει τα εξής:

«Στην περίπτωση που η αναγκαστική εκτέλεση επισπεύσθηκε βάσει εκτελεστού τίτλου ο οποίος δεν είναι δικαστική απόφαση, η προβολή πραγματικών ή νομικών λόγων σχετικά με το δικαίωμα

[3] Legea nr. 310/2018 pentru modificarea și completarea Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, precum și pentru modificarea și completarea altor normative act (νόμος 310/2018 για την τροποποίηση και συμπλήρωση του νόμου 134/2010 σχετικά με τον κώδικα πολιτικής δικονομίας καθώς και άλλες κανονιστικές πράξεις) (*Monitorul Oficial al României*, Μέρος I, αριθ. 1074, της 18ης Δεκεμβρίου 2018) (στο εξής: νόμος 310/2018), ο οποίος τέθηκε σε ισχύ στις 21 Δεκεμβρίου 2018.

το οποίο αφορά ο εκτελεστός τίτλος είναι δυνατή στο πλαίσιο της ανακοπής κατά της αναγκαστικής εκτέλεσης μόνον εάν δεν προβλέπεται στη νομοθεσία ειδικό ένδικο βοήθημα για την ακύρωση του εν λόγω εκτελεστού τίτλου, συμπεριλαμβανομένου και του ενδίκου βοηθήματος της αγωγής του κοινού δικαίου.»

9. Το άρθρο 713, παράγραφος 2, του κώδικα πολιτικής δικονομίας, όπως ίσχυε πριν από την τροποποίησή του με τον νόμο 310/2018, προέβλεπε τα εξής:

«Στην περίπτωση που η αναγκαστική εκτέλεση επισπεύσθηκε βάσει εκτελεστού τίτλου ο οποίος δεν είναι δικαστική απόφαση, η προβολή πραγματικών ή νομικών λόγων σχετικά με το δικαίωμα το οποίο αφορά ο εκτελεστός τίτλος είναι δυνατή στο πλαίσιο της ανακοπής κατά της αναγκαστικής εκτέλεσης μόνον εάν δεν προβλέπεται στη νομοθεσία ειδικό ένδικο βοήθημα για την ακύρωση του εν λόγω εκτελεστού τίτλου.»

III. Τα πραγματικά περιστατικά, η διαδικασία της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

10. Σύμφωνα με τη διάταξη περί παραπομπής, στις 20 Αυγούστου 2008 η Impuls Leasing România IFN SA (στο εξής: Impuls Leasing) υπό την ιδιότητά της ως εκμισθώτριας, αφενός, και η IO, υπό την ιδιότητά της ως καταναλωτή και ως μισθώτριας, αφετέρου, συνήψαν σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης για τη χρήση ενός οχήματος για χρονικό διάστημα 48 μηνών.

11. Στη συνέχεια, η IO αδυνατούσε να τηρήσει τις υποχρεώσεις που υπείχε για την καταβολή των δόσεων βάσει της σύμβασης. Στις 19 Μαρτίου 2010, η IO επέστρεψε το επίμαχο όχημα στην Impuls Leasing. Στις 29 Ιουνίου 2010, η Impuls Leasing πώλησε σε τρίτον το όχημα αυτό αντί ποσού 5 294,12 ευρώ.

12. Στις 15 Οκτωβρίου 2010, η Impuls Leasing υπέβαλε ενώπιον δικαστικού επιμελητή αίτηση για την επίσπευση αναγκαστικής εκτέλεσης κατά της IO βάσει της σύμβασης. Κατόπιν ανακτήσεως ποσού ύψους 5 168,28 ρουμανικών λέι (στο εξής: RON) (περίπου 1 200 ευρώ), η διαδικασία αναγκαστικής εκτέλεσης διεκόπη στις 16 Νοεμβρίου 2016 λόγω μη ύπαρξης άλλων περιουσιακών στοιχείων της IO προς κατάσχεση.

13. Στις 26 Μαρτίου 2019 η Impuls Leasing υπέβαλε ενώπιον δικαστικού επιμελητή δεύτερη αίτηση για την επίσπευση αναγκαστικής εκτέλεσης κατά της IO βάσει της σύμβασης, με την οποία ζητούσε τη ρευστοποίηση για το υπόλοιπο της αξίωσής της, που φέρεται να ανέρχεται στο ποσό των 137 502,84 RON (περίπου 29 000 ευρώ).

14. Με διάταξη της 12ης Απριλίου 2019, το Judecătoria Sectorului 2 București (πρωτοδικείο του τομέα 2 του Βουκουρεστίου) έκανε δεκτή την αίτηση για την επίσπευση αναγκαστικής εκτέλεσης ως προς το ποσό αυτό, πλέον των εξόδων εκτέλεσης.

15. Με διάταξη της 8ης Μαΐου 2019, ο δικαστικός επιμελητής όρισε τα έξοδα εκτέλεσης. Την ίδια ημέρα, ο ίδιος δικαστικός επιμελητής έθεσε σε εφαρμογή τα μέτρα αναγκαστικής εκτέλεσης, τα οποία γνωστοποιήθηκαν στην IO.

16. Στις 24 Μαΐου 2019, η ΙΟ άσκησε ενώπιον του Judecătoria Sectorului 2 București (πρωτοδικείου του τομέα 2 του Βουκουρεστίου) ανακοπή κατά της αναγκαστικής εκτέλεσης, με την οποία ζητούσε την ακύρωση των πράξεων αναγκαστικής εκτέλεσης που επιβλήθηκαν στο πλαίσιο της διαδικασίας αυτής και την επαναφορά των πραγμάτων στην προ της αναγκαστικής εκτέλεσης κατάσταση όσον αφορά την επίμαχη σύμβαση.

17. Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι η σύμβαση βάσει της οποίας επισπεύσθηκε η διαδικασία αναγκαστικής εκτέλεσης κατά της ΙΟ περιλαμβάνει ορισμένες ρήτρες που θα μπορούσαν να κριθούν ως καταχρηστικές βάσει του νόμου 193/2000, ο οποίος μετέφερε στη ρουμανική νομοθεσία την οδηγία 93/13. Συναφώς, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι η ρήτρα 10.9.1 της σύμβασης προβλέπει ότι σε περίπτωση καθυστερημένης καταβολής οποιουδήποτε χρηματικού ποσού το οποίο οφείλει η μισθώτρια, η εκμισθώτρια έχει το δικαίωμα να εφαρμόσει τόκους υπερημερίας ύψους 0,35 % επί του λοιπού οφειλόμενου ποσού για κάθε μέρα καθυστέρησης, ρήτρα βάσει της οποίας η Impuls Leasing ζήτησε την καταβολή 116 723,72 RON (περίπου 25 000 ευρώ), ενώ η συνολική αξία της σύμβασης ανερχόταν στα 9 232,07 ευρώ. Επιπλέον, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι η ρήτρα 13 της σύμβασης καθορίζει την έκταση της αποζημίωσης που μπορεί να απαιτηθεί από την εκμισθώτρια σε περίπτωση μη τήρησης των συμβατικών υποχρεώσεων εκ μέρους της μισθώτριας και ότι, βάσει της ρήτρας αυτής, η Impuls Leasing ζητεί, μεταξύ άλλων, να της καταβληθεί ποσό ύψους 25 155,43 RON (περίπου 5 300 ευρώ), το οποίο αντιστοιχεί στη διαφορά κεφαλαίου, καθώς και ποσό ύψους 13 453,96 RON (περίπου 2 800 ευρώ), το οποίο αντιστοιχεί σε ανεξόφλητα τιμολόγια.

18. Το αιτούν δικαστήριο επεξηγεί ότι, βάσει του άρθρου 713, παράγραφος 2, του κώδικα πολιτικής δικονομίας, όπως ίσχυε πριν από την τροποποίησή του με τον νόμο 310/2018, το εθνικό δικαστήριο είχε τη δυνατότητα να εξετάσει την καταχρηστικότητα των συμβατικών ρητρών στο πλαίσιο ανακοπής κατά της αναγκαστικής εκτέλεσης δεδομένου ότι όσον αφορά τη σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης δεν υφίστατο ειδικό ένδικο βοήθημα για την ακύρωσή της κατά την έννοια της διάταξης αυτής. Αντιθέτως, σύμφωνα με το ισχύον άρθρο 713, παράγραφος 2, του κώδικα πολιτικής δικονομίας, όπως τροποποιήθηκε με τον ανωτέρω νόμο, το οποίο εφαρμόζεται στην κύρια δίκη, τούτο ισχύει μόνον εάν στη νομοθεσία δεν προβλέπεται ειδικό ένδικο βοήθημα για την ακύρωση τέτοιου είδους συμβάσεων, συμπεριλαμβανομένου του ενδίκου βοηθήματος της αγωγής του κοινού δικαίου. Κατά το αιτούν δικαστήριο, εφόσον ο καταναλωτής έχει τη δυνατότητα να ασκήσει αγωγή του κοινού δικαίου βάσει του νόμου 193/2000, στο πλαίσιο της οποίας είναι δυνατόν να εξεταστεί εάν οι εν λόγω συμβάσεις περιλαμβάνουν καταχρηστικές ρήτρες, τούτο συνεπάγεται ότι το εθνικό δικαστήριο δεν δύναται πλέον να εξετάσει την καταχρηστικότητα των συμβατικών ρητρών στο πλαίσιο ανακοπής κατά της αναγκαστικής εκτέλεσης.

19. Το αιτούν δικαστήριο διαπιστώνει ότι, λαμβανομένης υπόψη της νομολογίας του Δικαστηρίου, οι εθνικοί μηχανισμοί αναγκαστικής εκτέλεσης οφείλουν, σύμφωνα με την αρχή της αποτελεσματικότητας, να μην καθιστούν είτε αδύνατη είτε υπέρμετρα δυσχερή την άσκηση των δικαιωμάτων των καταναλωτών που κατοχυρώνονται στο δίκαιο της Ένωσης και ότι η αποτελεσματική προστασία των εν λόγω δικαιωμάτων κατοχυρώνεται μόνον εφόσον το εθνικό δικονομικό σύστημα παρέχει τη δυνατότητα διενέργειας, και στο πλαίσιο της διαδικασίας αναγκαστικής εκτέλεσης, αυτεπάγγελτου ελέγχου του τυχόν καταχρηστικού χαρακτήρα των ρητρών της οικείας σύμβασης. Κατά συνέπεια, το αιτούν δικαστήριο έχει αμφιβολίες σχετικά με το αν το άρθρο 713, παράγραφος 2, του κώδικα πολιτικής δικονομίας, όπως τροποποιήθηκε με τον νόμο 310/2018, συνάδει με την οδηγία 93/13, δεδομένου ότι οι καταναλωτές υποχρεώνονται να ασκήσουν αγωγή του κοινού δικαίου χωρίς να μπορούν να ασκήσουν τα δικαιώματα που τους απονέμει η οδηγία αυτή στο πλαίσιο ανακοπής κατά της αναγκαστικής εκτέλεσης.

20. Υπό τις περιστάσεις αυτές το Judecătoria Sectorului 2 București (πρωτοδικείο του τομέα 2 του Βουκουρεστίου) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Λαμβανομένης υπόψη της αρχής της αποτελεσματικότητας, έχει η οδηγία 93/13/ΕΟΚ την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική νομοθετική ρύθμιση όπως η ισχύουσα διάταξη της ρουμανικής νομοθεσίας σχετικά με τις προϋποθέσεις παραδεκτού της ανακοπής κατά αναγκαστικής εκτελέσεως –ήτοι το άρθρο 713, παράγραφος 2, του κώδικα πολιτικής δικονομίας, όπως τροποποιήθηκε με τον νόμο 310/2018–, η οποία δεν παρέχει στον δικαστή τη δυνατότητα να εξετάσει, στο πλαίσιο ανακοπής κατά αναγκαστικής εκτελέσεως, είτε αυτεπαγγέλτως είτε κατόπιν σχετικού αιτήματος του καταναλωτή, εάν οι ρήτρες συμβάσεως χρηματοδοτικής μισθώσεως η οποία αποτελεί εκτελεστό τίτλο έχουν καταχρηστικό χαρακτήρα, λόγω του ότι υφίσταται το ένδικο βοήθημα της αγωγής του κοινού δικαίου, στο πλαίσιο της οποίας είναι δυνατόν να εξεταστεί εάν οι συμβάσεις που συνάπτονται μεταξύ "καταναλωτή" και "επαγγελματία" περιλαμβάνουν καταχρηστικές ρήτρες υπό την έννοια της εν λόγω οδηγίας;»

21. Η Impuls Leasing και η Επιτροπή υπέβαλαν γραπτές παρατηρήσεις. Οι εν λόγω μετέχοντες στη δίκη, από κοινού με την ΙΟ και τη Ρουμανική Κυβέρνηση, έλαβαν μέρος στην επ' ακροατηρίου συζήτηση η οποία διεξήχθη στις 27 Απριλίου 2021.

IV. Σύνοψη των παρατηρήσεων των διαδίκων

22. Κατά την ΙΟ, η διαδικασία αναγκαστικής εκτέλεσης αποτελεί μια ταχεία διαδικασία, στην οποία ελλείπει η αντιδικία και στο πλαίσιο της οποίας ένα δικαστήριο αποφασίζει για την έγκριση της αναγκαστικής εκτέλεσης εντός περιόδου επτά ημερών από την υποβολή της αίτησης, κεκλεισμένων των θυρών και χωρίς κλήτευση των διαδίκων. Η ΙΟ επισημαίνει ότι το μοναδικό μέσο προσβολής της απόφασης έγκρισης της αναγκαστικής εκτέλεσης είναι η ανακοπή κατά της αναγκαστικής εκτέλεσης.

23. Η Impuls Leasing ισχυρίζεται ότι το προδικαστικό ερώτημα είναι απαράδεκτο καθόσον αφορά την ερμηνεία του εθνικού δικονομικού δικαίου και, επικουρικώς, ότι δεν υπάρχει αντίφαση μεταξύ του άρθρου 713, παράγραφος 2, του κώδικα πολιτικής δικονομίας, όπως τροποποιήθηκε με τον νόμο 310/2018, και της οδηγίας 93/13. Κατά την άποψή της, η δυνατότητα των διαδίκων να ασκήσουν αγωγή του κοινού δικαίου δεν περιορίζει τα δικονομικά τους δικαιώματα και, λαμβανομένης υπόψη της νομολογίας του Δικαστηρίου, τα εθνικά δικαστήρια έχουν το δικαίωμα να εξετάζουν αυτεπαγγέλτως την καταχρηστικότητα των συμβατικών ρητρών υπό το πρίσμα της οδηγίας 93/13 και στο πλαίσιο της διαδικασίας της αναγκαστικής εκτέλεσης, με αποτέλεσμα να παρέχεται αποτελεσματική προστασία στους καταναλωτές.

24. Η Ρουμανική Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι η οδηγία 93/13 δεν αντιτίθεται στην επίμαχη εθνική νομοθεσία. Διευκρινίζει ότι η διαδικασία αναγκαστικής εκτέλεσης επισπεύδεται βάσει δικαστικής απόφασης ή άλλου εκτελεστού τίτλου, συμπεριλαμβανομένων των συμβάσεων χρηματοδοτικής μίσθωσης, όπως η σύμβαση στην υπό κρίση υπόθεση[4]. Για την κίνηση της διαδικασίας αναγκαστικής εκτέλεσης, ο δανειστής υποβάλλει αίτηση ενώπιον του αρμόδιου δικαστικού επιμελητή και ο τελευταίος υποβάλλει αίτηση για την έκδοση απόφασης έγκρισης της

[4] Η Ρουμανική Κυβέρνηση επισημαίνει ότι βάσει των πρόσφατων νομοθετικών τροποποιήσεων, οι οποίες δεν εφαρμόζονται ratione temporis στην περίπτωση της κύριας δίκης, οι συμβάσεις χρηματοδοτικής μίσθωσης στις οποίες ο μισθωτής είναι καταναλωτής δεν έχουν πλέον εκτελεστό χαρακτήρα.

αναγκαστικής εκτέλεσης από το δικαστήριο. Το δικαστήριο λαμβάνει απόφαση εντός σύντομης προθεσμίας, με μια διαδικασία όπου ελλείπει η αντιδικία και χωρίς κλήτευση των διαδίκων. Στο πλαίσιο αυτό, το δικαστήριο επαληθεύει ότι πληρούνται ορισμένες τυπικές προϋποθέσεις και δεν μπορεί να αρνηθεί την αναγκαστική εκτέλεση με την αιτιολογία ότι ο τίτλος περιέχει καταχρηστικές ρήτρες.

25. Η Ρουμανική Κυβέρνηση επισημαίνει ότι ο οφειλέτης μπορεί να ζητήσει την ακύρωση της απόφασης για την αναγκαστική εκτέλεση ασκώντας ανακοπή κατά της αναγκαστικής εκτέλεσης εντός προθεσμίας 15 ημερών. Δεδομένου ότι η απόφαση αυτή δεν έχει ισχύ δεδικασμένου, μπορεί να προσβληθεί όταν ο οφειλέτης ασκήσει την ανακοπή και καθόσον η καταχρηστικότητα των συμβατικών ρητρών δεν μπορεί να προβληθεί, συμπεριλαμβανομένης της προθεσμίας των 15 ημερών, δεν τίθεται ζήτημα χρονικού περιορισμού. Βάσει του άρθρου 713, παράγραφος 2, του κώδικα πολιτικής δικονομίας, όπως τροποποιήθηκε με τον νόμο 310/2018, ο καταναλωτής, ως οφειλέτης, δεν μπορεί να προβάλει την καταχρηστικότητα των συμβατικών ρητρών στο πλαίσιο ανακοπής κατά της αναγκαστικής εκτέλεσης για τον λόγο ότι μπορεί να ασκήσει αγωγή του κοινού δικαίου, η οποία αποτελεί ένα ειδικό, απαράγραπτο ένδικο βοήθημα στο πλαίσιο του οποίου μπορεί να διενεργείται δικαστικός έλεγχος των καταχρηστικών ρητρών. Με το ανωτέρω ένδικο βοήθημα, ο καταναλωτής μπορεί να ζητήσει την αναστολή της αναγκαστικής εκτέλεσης, στοιχείο το οποίο δεν ελήφθη υπόψη από το Δικαστήριο στη διάταξη της 6ης Νοεμβρίου 2019, BNP Paribas Personal Finance SA Paris Sucursala Bucureşti και Secapital[5]. Η Ρουμανική Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι σε περίπτωση απόδειξης της ύπαρξης κατεπείγοντος η αναστολή δύναται να χορηγηθεί κατόπιν διεξαγωγής ταχείας διαδικασίας, ότι οι προϋποθέσεις υπό τις οποίες αναστέλλεται η αναγκαστική εκτέλεση στο πλαίσιο του εν λόγω ένδικου βοηθήματος είναι ίδιες με εκείνες υπό τις οποίες αναστέλλεται η αναγκαστική εκτέλεση στο πλαίσιο ανακοπής κατά της αναγκαστικής εκτέλεσης και ότι η καταβολή εγγύησης πραγματοποιείται με τον ίδιο τρόπο στο πλαίσιο του ανωτέρω ένδικου βοηθήματος και της ανακοπής κατά της αναγκαστικής εκτέλεσης.

26. Η Επιτροπή προβάλλει ότι η οδηγία 93/13 αντιτίθεται στην επίμαχη εθνική νομοθεσία. Κατ' αυτήν, το άρθρο 713, παράγραφος 2, του κώδικα πολιτικής δικονομίας, όπως τροποποιήθηκε με τον νόμο 310/2018, εγκυμονεί τον σοβαρό κίνδυνο να μην είναι σε θέση οι καταναλωτές να επωφεληθούν της προστασίας που κατοχυρώνεται στην οδηγία 93/13. Παρόλο που η άσκηση της αγωγής του κοινού δικαίου δεν υπόκειται σε προθεσμία, δεν επηρεάζει τη διαδικασία αναγκαστικής εκτέλεσης, η οποία μπορεί, συνεπώς, να τεθεί σε εφαρμογή προτού το δικαστήριο αποφανθεί επί της αγωγής αυτής προκειμένου να αναγνωριστεί η ακυρότητα των καταχρηστικών ρητρών και, παρόλο που είναι δυνατόν ο καταναλωτής να ζητήσει την αναστολή της αναγκαστικής εκτέλεσης με το ανωτέρω ένδικο βοήθημα, η προϋπόθεση του άρθρου 719, παράγραφος 2, του κώδικα πολιτικής δικονομίας περί καταβολής εγγύησης υπολογιζόμενης βάσει της αξίας του αντικειμένου της αξίωσης ενδέχεται να συνεπάγεται υψηλό κόστος για τον καταναλωτή και να τον αποτρέπει από την άσκηση του ανωτέρω ένδικου βοηθήματος. Όπως υποστήριξε η Επιτροπή κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η υπό κρίση υπόθεση αφορά μια δυσχερέστερη κατάσταση από εκείνη που οδήγησε στην έκδοση της διάταξης της 6ης Νοεμβρίου 2019, BNP Paribas Personal Finance SA Paris Sucursala Bucureşti and Secapital[6], καθόσον το εθνικό δικαστήριο δεν έχει τη δυνατότητα να εξετάσει την καταχρηστικότητα των συμβατικών ρητρών σε κανένα στάδιο της διαδικασίας αναγκαστικής εκτέλεσης και ο καταναλωτής έχει την υποχρέωση να κινήσει χωριστή διαδικασία, όπερ δεν συνάδει προς τις απαιτήσεις της νομολογίας του Δικαστηρίου.

5 Διάταξη C-75/19 (μη δημοσιευθείσα, EU:C:2019:950).

6 Διάταξη C-75/19 (μη δημοσιευθείσα, EU:C:2019:950).

V. Ανάλυση

27. Με το προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί το αν το άρθρο 6, παράγραφος 1 και το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13, ερμηνευόμενα υπό το πρίσμα της αρχής της αποτελεσματικότητας, αντιτίθενται σε εθνική νομοθεσία η οποία δεν παρέχει τη δυνατότητα στον δικαστή, στο πλαίσιο της διαδικασίας με την οποία ο καταναλωτής προσβάλλει την εκτέλεση, να εξετάσει αυτεπαγγέλτως ή κατόπιν αιτήματος του καταναλωτή την καταχρηστικότητα των ρητρών της σύμβασης που αποτελεί τον εκτελεστό τίτλο, για τον λόγο ότι ο καταναλωτής έχει τη δυνατότητα να κινήσει χωριστή διαδικασία στο πλαίσιο της οποίας μπορεί να εξετασθεί αν η σύμβαση περιλαμβάνει καταχρηστικές ρήτρες.

28. Όπως προκύπτει από τη διάταξη περί παραπομπής, το εν λόγω προδικαστικό ερώτημα απορρέει από τις δικονομικές ρυθμίσεις σχετικά με τη διαδικασία αναγκαστικής εκτέλεσης, όπως ορίζονται στο ρουμανικό δίκαιο, σύμφωνα με τις οποίες, μετά την τροποποίηση του άρθρου 713, παράγραφος 2, του κώδικα πολιτικής δικονομίας με τον νόμο 310/2018 (βλ. σημεία 8 και 9 των παρουσών προτάσεων), ένα δικαστήριο που επιλαμβάνεται ανακοπής κατά της αναγκαστικής εκτέλεσης δεν έχει πλέον την εξουσία να εξετάσει την καταχρηστικότητα των συμβατικών ρητρών λόγω της ύπαρξης ειδικού ένδικου βοηθήματος το οποίο πρέπει να ασκηθεί από τον καταναλωτή και καθιστά δυνατό τον δικαστικό έλεγχο των καταχρηστικών ρητρών βάσει της οδηγίας 93/13.

29. Προκειμένου να δοθεί απάντηση στο ανωτέρω προδικαστικό ερώτημα, θα εξετάσω πρώτα τα επιχειρήματα που προέβαλε η Impuls Leasing σχετικά με το παραδεκτό του ερωτήματος αυτού (μέρος Α). Στη συνέχεια θα εξετάσω τη νομολογία του Δικαστηρίου σχετικά με τον αυτεπάγγελτο έλεγχο των καταχρηστικών ρητρών από τον εθνικό δικαστή βάσει της οδηγίας 93/13 (μέρος Β) και την εφαρμογή των αρχών που διαπλάσθηκαν στη νομολογία αυτή στις περιστάσεις της υπό κρίση υπόθεσης (μέρος Γ).

30. Βάσει της ανάλυσης αυτής, έχω καταλήξει στο συμπέρασμα ότι το προδικαστικό ερώτημα που υποβλήθηκε στην παρούσα υπόθεση είναι παραδεκτό και ότι το άρθρο 6, παράγραφος 1 και το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13, ερμηνευόμενα υπό το πρίσμα της αρχής της αποτελεσματικότητας, αντιτίθενται σε εθνική νομοθεσία όπως η επίμαχη.

Α. Επί του παραδεκτού

31. Κατά την επιχειρηματολογία της Impuls Leasing, το προδικαστικό ερώτημα που υποβλήθηκε στην υπό κρίση υπόθεση είναι απαράδεκτο για τον λόγο ότι αφορά την ερμηνεία του εθνικού δικαίου.

32. Φρονώ ότι η επιχειρηματολογία αυτή πρέπει να απορριφθεί.

33. Υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία, στο πλαίσιο της διαδικασίας του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, η οποία στηρίζεται σε σαφή διάκριση των λειτουργιών των εθνικών δικαστηρίων και του Δικαστηρίου, τόσο η διαπίστωση και η εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών της διαφοράς της κύριας δίκης όσο και η ερμηνεία και εφαρμογή του εθνικού δικαίου εμπίπτουν στην αποκλειστική αρμοδιότητα του εθνικού δικαστή. Συνεπώς, εφόσον το υποβληθέν ερώτημα αφορά την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης, το Δικαστήριο υποχρεούται, κατ' αρχήν, να αποφανθεί[7].

[7] Βλ. απόφαση της 29ης Απριλίου 2021, Rzecznik Praw Obywatelskich (C-19/20, EU:C:2021:341, σκέψη 64).

34. Στην υπό κρίση υπόθεση, δεδομένου ότι το προδικαστικό ερώτημα αφορά την ερμηνεία της οδηγίας 93/13, το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να αποφανθεί σχετικώς.

35. Συνεπώς, φρονώ ότι το προδικαστικό ερώτημα που υποβλήθηκε στην υπό κρίση υπόθεση είναι παραδεκτό.

Β. Συναφής νομολογία του Δικαστηρίου σχετικά με τον αυτεπάγγελτο έλεγχο των καταχρηστικών ρητρών από τα εθνικά δικαστήρια

36. Το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13 επιβάλλει στα κράτη μέλη την υποχρέωση να θεσπίζουν διατάξεις σύμφωνα με τις οποίες οι καταχρηστικές ρήτρες συμβάσεων μεταξύ επαγγελματία και καταναλωτή δεν δεσμεύουν τους καταναλωτές[8]. Το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής, ερμηνευόμενο σε συνδυασμό με την εικοστή τέταρτη αιτιολογική σκέψη της ίδιας οδηγίας, επιβάλλει στα κράτη μέλη την υποχρέωση να προβλέπουν κατάλληλα και αποτελεσματικά μέτρα προκειμένου να πάψει η χρησιμοποίηση των καταχρηστικών ρητρών στις συμβάσεις που συνάπτονται από επαγγελματία με καταναλωτές[9]. Μολονότι οι ανωτέρω διατάξεις έδωσαν λαβή για τη διαμόρφωση εκτεταμένης νομολογίας, θα αναφερθώ στις πιο σημαντικές αρχές που έχουν εφαρμογή για την ανάλυσή μου στην υπό κρίση υπόθεση οι οποίες αντλούνται από τη νομολογία αυτή και αφορούν την ύπαρξη και την έκταση της υποχρέωσης του εθνικού δικαστηρίου να εξετάσει αυτεπαγγέλτως την καταχρηστικότητα των συμβατικών ρητρών.

1. Επί της ύπαρξης της υποχρέωσης του εθνικού δικαστηρίου να διενεργήσει αυτεπάγγελτο έλεγχο

37. Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, το σύστημα προστασίας που θέτει σε εφαρμογή η οδηγία 93/13 στηρίζεται στο σκεπτικό ότι ο καταναλωτής βρίσκεται σε υποδεέστερη θέση έναντι του επαγγελματία, όσον αφορά τόσο την εξουσία διαπραγμάτευσης όσο και το επίπεδο πληροφόρησης, κατάσταση η οποία τον υποχρεώνει να προσχωρήσει στους όρους που έχει καταρτίσει εκ των προτέρων ο επαγγελματίας, αδυνατώντας να επηρεάσει το περιεχόμενό τους[10]. Προς διασφάλιση της προστασίας που προβλέπει η οδηγία 93/13, η έλλειψη ισορροπίας μεταξύ του καταναλωτή και του επαγγελματία μπορεί να διορθωθεί μόνο με θετική δράση, μη συνδεόμενη με τους συμβαλλόμενους[11].

38. Συνεπώς, λαμβανομένης υπόψη της φύσης και της σημασίας του δημόσιου συμφέροντος επί του οποίου στηρίζεται η προστασία την οποία παρέχει η οδηγία 93/13 στους καταναλωτές, το εθνικό δικαστήριο οφείλει να εξετάζει αυτεπαγγέλτως, εφόσον έχει στη διάθεσή του τα αναγκαία προς τούτο νομικά και πραγματικά στοιχεία, τον καταχρηστικό χαρακτήρα συμβατικής ρήτρας και, κατ' αυτόν τον τρόπο, να επανορθώνει την υφιστάμενη μεταξύ του καταναλωτή και του επαγγελματία έλλειψη ισορροπίας[12]. Πράγματι, η υποχρέωση αυτή αποτελεί το μέσο τόσο για

[8] Βλ. απόφαση της 27ης Ιανουαρίου 2021, Dexia Nederland (C-229/19 και C-289/19, EU:C:2021:68, σκέψη 57). Βλ. επίσης εικοστή πρώτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 93/13. Όπως έχει επισημάνει το Δικαστήριο, το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13 είναι διάταξη αναγκαστικού δικαίου, η οποία τείνει να καθιερώσει, αντί της απορρέουσας από τη σύμβαση τυπικής ισορροπίας μεταξύ των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων των συμβαλλομένων, μια πραγματική ισορροπία ικανή να αποκαταστήσει τη μεταξύ τους ισότητα. Βλ. απόφαση της 11ης Μαρτίου 2020, Lintner (C-511/17, EU:C:2020:188, σκέψη 24).

[9] Βλ. απόφαση της 9ης Ιουλίου 2020, Raiffeisen Bank and BRD Groupe Societé Générale (C-698/18 και C-699/18, EU:C:2020:537, σκέψη 52).

[10] Βλ. απόφαση της 27ης Ιουνίου 2000, Océano Grupo Editorial and Salvat Editores (C-240/98 έως C-244/98, EU:C:2000:346, σκέψη 25) και της 26ης Μαρτίου 2019, Abanca Corporación Bancaria και Bankia (C-70/17 και C-179/17, EU:C:2019:250, σκέψη 49).

[11] Βλ. αποφάσεις της 9ης Νοεμβρίου 2010, VB Pénzügyi Lízing (C-137/08, EU:C:2010:659, σκέψη 48), και της 11ης Μαρτίου 2020, Lintner (C-511/17, EU:C:2020:188, σκέψη 25).

[12] Βλ. αποφάσεις της 4ης Ιουνίου 2009, Pannon GSM (C-243/08, EU:C:2009:350, σκέψεις 31 και 32), και της 4ης Ιουνίου 2020, Kancelaria Medius (C-495/19, EU:C:2020:431, σκέψη 37).

την επίτευξη του αποτελέσματος που επιτάσσει το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13, δηλαδή την αποτροπή της δέσμευσης του καταναλωτή από καταχρηστικές ρήτρες, όσο και για την υλοποίηση του σκοπού του άρθρου 7, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής καθόσον μια τέτοιου είδους εξέταση μπορεί να έχει αποτρεπτικό αποτέλεσμα, συμβάλλοντας στον περιορισμό της χρήσης καταχρηστικών ρητρών στις συμβάσεις που συνάπτουν οι επαγγελματίες με τους καταναλωτές [13].

2. Επί της έκτασης της υποχρέωσης του εθνικού δικαστηρίου να διενεργήσει αυτεπάγγελτο έλεγχο

39. Επίσης κατά πάγια νομολογία, η οδηγία 93/13 υποχρεώνει τα κράτη μέλη να προβλέπουν μηχανισμό που να διασφαλίζει ότι όσες συμβατικές ρήτρες δεν έχουν αποτελέσει αντικείμενο ατομικής διαπραγματεύσεως μπορούν να ελέγχονται προκειμένου να διαπιστωθεί ο ενδεχόμενος καταχρηστικός τους χαρακτήρας [14]. Το Δικαστήριο έχει επίσης επισημάνει ότι τα ειδικά χαρακτηριστικά της ένδικης διαδικασίας η οποία διεξάγεται στο πλαίσιο του εθνικού δικαίου μεταξύ επαγγελματία και καταναλωτή δεν μπορούν να αποτελέσουν στοιχείο ικανό να θίξει την έννομη προστασία της οποίας πρέπει να απολαύει ο καταναλωτής δυνάμει των διατάξεων της οδηγίας 93/13 [15].

40. Μολονότι το Δικαστήριο έχει οριοθετήσει, από διάφορες απόψεις και λαμβανομένων υπόψη των επιταγών του άρθρου 6, παράγραφος 1, και του άρθρου 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13, τον τρόπο με τον οποίο το εθνικό δικαστήριο οφείλει να διασφαλίζει την προστασία των δικαιωμάτων τα οποία οι καταναλωτές αντλούν από την ως άνω οδηγία, εντούτοις, ελλείψει ενωσιακής εναρμόνισης, οι κανόνες που διέπουν τις διαδικασίες που εφαρμόζονται κατά την εξέταση της ενδεχόμενης καταχρηστικότητας μιας συμβατικής ρήτρας εμπίπτουν στα νομικά συστήματα των κρατών μελών, υπό την προϋπόθεση ότι δεν συνεπάγονται δυσμενέστερη μεταχείριση από εκείνη που επιφυλάσσουν οι κανόνες που διέπουν παρόμοιες καταστάσεις υπαγόμενες στο εσωτερικό δίκαιο (αρχή της ισοδυναμίας) και υπό τον όρο ότι δεν καθιστούν πρακτικά αδύνατη ή υπερβολικά δυσχερή την άσκηση δικαιωμάτων που αναγνωρίζονται από το δίκαιο της Ένωσης (αρχή της αποτελεσματικότητας) [16].

41. Όσον αφορά την αρχή της αποτελεσματικότητας, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι κάθε περίπτωση στην οποία ανακύπτει το ζήτημα αν εθνική δικονομική διάταξη καθιστά αδύνατη ή υπέρμετρα δυσχερή την εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης πρέπει να εξετάζεται λαμβανομένης υπόψη της θέσης της διάταξης αυτής στην όλη διαδικασία ενώπιον των διαφόρων εθνικών οργάνων, της εξέλιξης της διαδικασίας και των ιδιαιτεροτήτων της, σε συνδυασμό, ενδεχομένως, με τις αρχές που διέπουν το εθνικό δικαιοδοτικό σύστημα, όπως η προστασία των δικαιωμάτων άμυνας, η αρχή της ασφάλειας δικαίου και η εύρυθμη διεξαγωγή της διαδικασίας [17].

42. Επιπλέον, το Δικαστήριο έχει αναγνωρίσει ότι το γεγονός ότι ο καταναλωτής έχει τη δυνατότητα να επικαλεστεί την προστασία που παρέχει η οδηγία 93/13 μόνο στο πλαίσιο ένδικης διαδικασίας δεν μπορεί να θεωρηθεί αφ' εαυτού αντίθετο στην αρχή της αποτελεσματικότητας, καθόσον η προστασία αυτή στηρίζεται στην παραδοχή ότι κάποιο από τα συμβαλλόμενα μέρη απευθύνεται προηγουμένως στα εθνικά δικαστήρια [18]. Εντούτοις, υπό το

13 Βλ. απόφαση της 9ης Ιουλίου 2015, Bucura (C-348/14, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2015:447, σκέψη 42).

14 Βλ. απόφαση της 3ης Μαρτίου 2020, Gómez del Moral Guasch (C-125/18, EU:C:2020:138, σκέψη 44).

15 Βλ. απόφαση της 21ης Απριλίου 2016, Radlinger και Radlingerová (C-377/14, EU:C:2016:283, σκέψη 50).

16 Βλ. απόφαση της 26ης Ιουνίου 2019, Kuhar (C-407/18, EU:C:2019:537, σκέψεις 45 και 46).

17 Βλ. απόφαση της 22ας Απριλίου 2021, PROFI CREDIT Slovakia (C-485/19, EU:C:2021:313, σκέψη 53).

18 Βλ. απόφαση της 1ης Οκτωβρίου 2015, ERSTE Bank Hungary (C-32/14, EU:C:2015:637, σκέψη 63).

πρίσμα του άρθρου 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13 και της αρχής της αποτελεσματικότητας, τα κατάλληλα και αποτελεσματικά μέσα που σκοπούν να παύσουν τη χρήση καταχρηστικών ρητρών στις συμβάσεις που συνάπτονται μεταξύ επαγγελματία και καταναλωτών πρέπει να περιλαμβάνουν διατάξεις εξασφαλίζουσες αποτελεσματική δικαστική προστασία για τους καταναλωτές, η οποία να τους παρέχει τη δυνατότητα να προσφύγουν δικαστικά κατά της επίμαχης σύμβασης, ακόμα και κατά το στάδιο της αναγκαστικής της εκτέλεσης, με εύλογες δικονομικές προϋποθέσεις, κατά τρόπον ώστε η άσκηση των δικαιωμάτων τους να μην υπόκειται σε προϋποθέσεις, όπως, μεταξύ άλλων, προθεσμίες και δαπάνες, που περιορίζουν την άσκηση των δικαιωμάτων που απονέμονται από την οδηγία 93/13 [19].

43. Ειδικότερα, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η αποτελεσματική προστασία των δικαιωμάτων που παρέχονται στους καταναλωτές από την οδηγία 93/13 κατοχυρώνεται μόνον εφόσον το εθνικό δικονομικό σύστημα παρέχει τη δυνατότητα να πραγματοποιηθεί, στο πλαίσιο της διαδικασίας έκδοσης διαταγής πληρωμής ή της διαδικασίας εκτέλεσης της διαταγής πληρωμής, αυτεπάγγελτος έλεγχος του ενδεχομένως καταχρηστικού χαρακτήρα των ρητρών της οικείας σύμβασης [20]. Επομένως, σε περίπτωση που ο αυτεπάγγελτος έλεγχος, από εθνικό δικαστήριο, της ενδεχόμενης καταχρηστικότητας των ρητρών δεν προβλέπεται στο στάδιο της αναγκαστικής εκτέλεσης της διαταγής πληρωμής, γίνεται δεκτό ότι η εθνική νομοθεσία μπορεί να θίξει την αποτελεσματικότητα της προστασίας την οποία επιδιώκει η οδηγία 93/13 αν δεν προβλέπεται τέτοιος έλεγχος στο στάδιο της έκδοσης της διαταγής ή, σε περίπτωση που τέτοιος έλεγχος προβλέπεται αποκλειστικώς στο στάδιο της ανακοπής κατά της ήδη εκδοθείσας διαταγής, αν συντρέχει μη αμελητέος κίνδυνος να μην ασκήσει ο καταναλωτής την απαιτούμενη ανακοπή είτε λόγω της ιδιαιτέρως σύντομης προθεσμίας που τάσσεται προς τούτο είτε λόγω της αναλογίας μεταξύ του κόστους το οποίο συνεπάγεται μια ένδικη διαδικασία και του ποσού της αμφισβητούμενης απαίτησης ή ακόμη επειδή η εθνική νομοθεσία δεν επιβάλλει να του κοινοποιούνται υποχρεωτικώς όλες οι πληροφορίες που του είναι αναγκαίες για να είναι σε θέση να αντιληφθεί την έκταση των δικαιωμάτων του [21]. Συνεπώς, η οδηγία 93/13 αντιτίθεται σε εθνική νομοθεσία η οποία επιτρέπει να εκδοθεί διαταγή πληρωμής χωρίς να έχει εξασφαλιστεί στον καταναλωτή, σε κάποιο τουλάχιστον στάδιο της διαδικασίας, το εχέγγυο ότι δικαστής θα ελέγξει ότι δεν υπάρχει καταχρηστική ρήτρα [22].

44. Επιπλέον, το Δικαστήριο έχει επισημάνει τη σημασία των προσωρινών μέτρων, συμπεριλαμβανομένης της αναστολής της διαδικασίας της αναγκαστικής εκτέλεσης, όταν η λήψη των μέτρων αυτών είναι αναγκαία για τη διασφάλιση της πλήρους αποτελεσματικότητας της οριστικής απόφασης του δικαστηρίου που επιλαμβάνεται της αντίστοιχης επί της ουσίας διαδικασίας και που είναι αρμόδιο να εξακριβώσει την καταχρηστικότητα των ρητρών της σύμβασης βάσει της οποίας επισπεύσθηκε η εκτέλεση [23].

[19] Πρβλ. απόφαση της 26ης Ιουνίου 2019, Kuhar (C-407/18, EU:C:2019:537, σκέψη 57).

[20] Βλ. απόφαση της 13ης Σεπτεμβρίου 2018, Profi Credit Polska (C-176/17, EU:C:2018:711, σκέψη 44) και διάταξη της 6ης Νοεμβρίου 2019, BNP Paribas Personal Finance SA Paris Sucursala Bucureşti και Secapital (C-75/19, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2019:950, σκέψη 25).

[21] Βλ. απόφαση της 20ής Σεπτεμβρίου 2018, Danko και Danková (C-448/17, EU:C:2018:745, σκέψη 46 και σημείο 2 του διατακτικού) και διάταξη της 6ης Νοεμβρίου 2019, BNP Paribas Personal Finance SA Paris Sucursala Bucureşti και Secapital (C-75/19, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2019:950, σκέψη 26). Συναφώς, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι τα υψηλά δικαστικά έξοδα ενδέχεται, αυτά καθεαυτά, να αποτρέπουν τους καταναλωτές από την άσκηση ανακοπής κατά της αναγκαστικής εκτέλεσης ή από την άσκηση αγωγής για την εφαρμογή των δικαιωμάτων που στηρίζονται στην οδηγία 93/13. Βλ. απόφαση της 13ης Σεπτεμβρίου 2018, Profi Credit Polska (C-176/17, EU:C:2018:711, σκέψη 68), και της 16ης Ιουλίου 2020, Caixabank et Banco Bilbao Vizcaya Argentaria (C-224/19 και C-259/19, EU:C:2020:578, σκέψεις 98 και 99).

[22] Βλ. απόφαση της 20ής Σεπτεμβρίου 2018, Danko και Danková (C-448/17, EU:C:2018:745, σκέψη 49), και διάταξη της 6ης Νοεμβρίου 2019, BNP Paribas Personal Finance SA Paris Sucursala Bucureşti και Secapital (C-75/19, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2019:950, σκέψη 28).

[23] Βλ. απόφαση της 1ης Οκτωβρίου 2015, ERSTE Bank Hungary (C-32/14, EU:C:2015:637, σκέψεις 44 και 45).

45. Για παράδειγμα, στην απόφαση της 26ης Ιουνίου 2019, Kuhar [24], το Δικαστήριο έκρινε ότι η οδηγία 93/13, ερμηνευόμενη υπό το πρίσμα της αρχής της αποτελεσματικότητας, ήταν αντίθετη προς εθνική νομοθεσία βάσει της οποίας το εθνικό δικαστήριο δεν είχε την εξουσία, στο πλαίσιο της διαδικασίας εκτέλεσης υποθήκης, να εξετάσει την καταχρηστικότητα των συμβατικών ρητρών είτε αυτεπαγγέλτως είτε κατόπιν αιτήματος του καταναλωτή και να αναστείλει για τον λόγο αυτό την επιδιωκόμενη εκτέλεση. Ειδικότερα, το Δικαστήριο έκρινε ότι η δυνατότητα του καταναλωτή να ασκήσει αίτηση αναστολής της αναγκαστικής εκτέλεσης υπόκειτο σε αυστηρές δικονομικές προϋποθέσεις και στην καταβολή εγγύησης κατόπιν αιτήματος του δανειστή, γεγονός που καθιστούσε πρακτικώς αδύνατη τη λήψη του εν λόγω μέτρου αναστολής καθόσον ήταν πιθανό ο υπερήμερος οφειλέτης να μη διαθέτει τους αναγκαίους οικονομικούς πόρους. Το Δικαστήριο τόνισε επίσης ότι το γεγονός ότι ο έλεγχος των ενδεχόμενων καταχρηστικών ρητρών μπορεί να διενεργηθεί αποκλειστικώς μεταγενέστερα., και κατά περίπτωση, από το δικαστήριο που επιλαμβάνεται της αντίστοιχης επί της ουσίας διαδικασίας που έχει κινήσει ο καταναλωτής, είναι προδήλως ανεπαρκές για τη διασφάλιση της πλήρους αποτελεσματικότητας της προστασίας των καταναλωτών που επιδιώκει η οδηγία 93/13. Εάν το δικαστήριο της εκτέλεσης δεν είχε την εξουσία να αναστείλει την εκτέλεση, θα ήταν πιθανό η κατάσχεση του ενυπόθηκου ακινήτου να είχε ολοκληρωθεί πριν από την έκδοση της απόφασης του δικαστηρίου της ουσίας με αποτέλεσμα να εξασφαλίζεται στον καταναλωτή μόνο εκ των υστέρων προστασία, υπό τη μορφή χρηματικής αποζημίωσης, η οποία ήταν ελλιπής και ανεπαρκής, και συνεπώς δεν αποτελούσε κατάλληλο και αποτελεσματικό μέσο προκειμένου να πάψει η χρησιμοποίηση των καταχρηστικών ρητρών βάσει του άρθρου 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13.

46. Πρέπει επίσης να διευκρινιστεί ότι η διάταξη της 6ης Νοεμβρίου 2019, BNP Paribas Personal Finance SA Paris Sucursala București και Secapital [25] αφορούσε τη διαδικασία αναγκαστικής εκτέλεσης βάσει του ρουμανικού δικαίου σε μια υπόθεση που ανέκυψε πριν από την τροποποίηση του άρθρου 713, παράγραφος 2, του κώδικα πολιτικής δικονομίας με τον νόμο 310/2018. Με τη διάταξη αυτή, το Δικαστήριο έκρινε ότι η οδηγία 93/13 ήταν αντίθετη προς εθνική νομοθεσία η οποία όριζε ότι ο καταναλωτής μπορούσε να επικαλεστεί την καταχρηστικότητα των συμβατικών ρητρών εντός προθεσμίας 15 ημερών μέσω της άσκησης ανακοπής κατά της αναγκαστικής εκτέλεσης, παρόλο που ο καταναλωτής είχε το δικαίωμα βάσει του εθνικού δικαίου να κινήσει χωριστή διαδικασία η οποία δεν υπόκειτο μεν σε καμία προθεσμία, πλην όμως δεν ασκούσε καμία επιρροή στη διαδικασία αναγκαστικής εκτέλεσης. Το Δικαστήριο υπογράμμισε ότι σε περίπτωση που η διαδικασία αναγκαστικής εκτέλεσης ολοκληρωνόταν πριν από την έκδοση της απόφασης του δικαστηρίου στο πλαίσιο της χωριστής διαδικασίας, η απόφαση αυτή θα παρείχε στον καταναλωτή μόνον εκ των υστέρων προστασία, ελλιπή και ανεπαρκή σε σχέση με την οδηγία 93/13, και συνεπώς αντίθετη προς τον σκοπό του άρθρου 7, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής.

47. Συνεπώς, από την προαναφερθείσα νομολογία συνάγεται ότι η οδηγία 93/13 δεν επιβάλλει στα κράτη μέλη να θεσπίσουν ένα συγκεκριμένο δικονομικό σύστημα για τον δικαστικό έλεγχο των καταχρηστικών ρητρών, υπό την προϋπόθεση όμως ότι τηρούν τις υποχρεώσεις που υπέχουν βάσει του δικαίου της Ένωσης, συμπεριλαμβανομένων των αρχών της ισοδυναμίας και της αποτελεσματικότητας, και συνεπώς ότι διασφαλίζουν ότι το εθνικό δικαστήριο διενεργεί έλεγχο όσον αφορά την καταχρηστικότητα οποιασδήποτε συμβατικής ρήτρας, ανεξαρτήτως της διαδικασίας που κινείται. Πρέπει να προβλέπεται αυτεπάγγελτος έλεγχος είτε από το πρώτο είτε από το δεύτερο δικαστήριο που επιλαμβάνεται της διαφοράς, είτε έχει επιληφθεί της αναγκαστικής εκτέλεσης είτε επί της ουσίας της διαφοράς, ο οποίος μπορεί να διενεργηθεί

[24] Απόφαση C-407/18 (EU:C:2019:537, ιδίως σκέψεις 60 έως 63 και 68).

[25] Διάταξη C-75/19 (μη δημοσιευθείσα, EU:C:2019:950, ιδίως σκέψεις 29 έως 34).

κατόπιν αιτήματος του καταναλωτή, εφόσον δεν συντρέχει σοβαρός κίνδυνος ο καταναλωτής να μην επιλέξει ορισμένο δικονομικό μέσο με αποτέλεσμα τον αποκλεισμό της δυνατότητας δικαστικού ελέγχου των καταχρηστικών ρητρών σύμφωνα με την οδηγία 93/13.

48. Οι περιστάσεις της υπό κρίση υπόθεσης είναι αναγκαίο να εξεταστούν υπό το πρίσμα των ανωτέρω αρχών που διαπλάστηκαν στη νομολογία του Δικαστηρίου.

Γ. Εφαρμογή των αρχών που διαπλάστηκαν στη νομολογία του Δικαστηρίου στις περιστάσεις της υπό κρίση υπόθεσης

49. Όπως προκύπτει από τη διάταξη περί παραπομπής και τις παρατηρήσεις της Ρουμανικής Κυβέρνησης και της Επιτροπής, η διαδικασία αναγκαστικής εκτέλεσης στην υπό κρίση υπόθεση παρουσιάζει τα ακόλουθα χαρακτηριστικά.

50. Πρώτον, δεν αμφισβητείται ότι το εθνικό δικαστήριο δεν διενεργεί έλεγχο, είτε αυτεπαγγέλτως είτε κατόπιν αιτήματος του καταναλωτή, της καταχρηστικότητας των συμβατικών ρητρών στη διαδικασία της αναγκαστικής εκτέλεσης. Όπως επισήμανε η Ρουμανική Κυβέρνηση, το εθνικό δικαστήριο που εκδίδει την απόφαση για την εκτέλεση δεν μπορεί να αρνηθεί την αναγκαστική εκτέλεση λόγω της ύπαρξης καταχρηστικών ρητρών στη σύμβαση που αποτελεί τον εκτελεστό τίτλο. Επιπλέον, βάσει του άρθρου 713, παράγραφος 2, του κώδικα πολιτικής δικονομίας, όπως τροποποιήθηκε με τον νόμο 310/2018, το εθνικό δικαστήριο δεν έχει την εξουσία, στο πλαίσιο της διαδικασίας με την οποία ο καταναλωτής προσβάλλει την αναγκαστική εκτέλεση, να εξετάσει, είτε αυτεπαγγέλτως, είτε κατόπιν αιτήματος του καταναλωτή, την καταχρηστικότητα των ρητρών της σύμβασης.

51. Δεύτερον, ο καταναλωτής έχει την υποχρέωση να κινήσει χωριστή διαδικασία, η οποία δεν υπόκειται σε προθεσμία, προκειμένου να εξεταστεί από ένα εθνικό δικαστήριο αν η σύμβαση που αποτελεί τον εκτελεστό τίτλο περιλαμβάνει καταχρηστικές ρήτρες.

52. Τρίτον, η αναστολή της αναγκαστικής εκτέλεσης είναι δυνατή σε περίπτωση που ο καταναλωτής κινήσει χωριστή διαδικασία.

53. Τέταρτον, η αναστολή της αναγκαστικής εκτέλεσης μέχρι την έκδοση οριστικής απόφασης από το δικαστήριο που έχει επιληφθεί της χωριστής διαδικασίας δεν χορηγείται αυτοδικαίως. Στο πλαίσιο της διαδικασίας αυτής, ο καταναλωτής μπορεί να ζητήσει την αναστολή της αναγκαστικής εκτέλεσης, η οποία εξαρτάται από νομικές προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται και ιδίως από την απόδειξη του κατεπείγοντος, εάν η αναστολή ζητείται με ταχεία διαδικασία, σε συνδυασμό με την καταβολή εγγύησης που υπολογίζεται βάσει της αξίας του αντικειμένου της αξίωσης, σύμφωνα με τις παρατηρήσεις της Επιτροπής, οι οποίες δεν αμφισβητήθηκαν από τη Ρουμανική Κυβέρνηση.

54. Δεδομένου ότι στην παρούσα υπόθεση δεν υπάρχουν ενδείξεις ικανές να εγείρουν αμφιβολίες όσον αφορά την αρχή της ισοδυναμίας, πρέπει να εξεταστεί μόνον αν η επίμαχη εθνική νομοθεσία συνάδει με την αρχή της αποτελεσματικότητας.

55. Οφείλω εξαρχής να παρατηρήσω ότι υπάρχουν σοβαρές ενδείξεις, βάσει της νομολογίας του Δικαστηρίου, ότι το άρθρο 6, παράγραφος 1 και το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13, ερμηνευόμενα υπό το πρίσμα της αρχής της αποτελεσματικότητας, αντιτίθενται στην επίμαχη εθνική νομοθεσία.

56. Πρώτον, πρέπει να επισημανθεί ότι το εθνικό δικαστήριο δεν διενεργεί έλεγχο, είτε αυτεπαγγέλτως είτε κατόπιν αιτήματος του καταναλωτή, της ενδεχόμενης καταχρηστικότητας των ρητρών της σύμβασης που αποτελεί τον εκτελεστό τίτλο σε κανένα στάδιο της διαδικασίας αναγκαστικής εκτέλεσης.

57. Δεύτερον, συντρέχει σοβαρός κίνδυνος οι οικείοι καταναλωτές να αποθαρρύνονται να κινήσουν χωριστή διαδικασία και να ζητήσουν την αναστολή της αναγκαστικής εκτέλεσης λόγω των εξόδων που συνεπάγεται η διαδικασία αυτή ή για τον λόγο ότι αγνοούν ή δεν αντιλαμβάνονται την έκταση των δικαιωμάτων τους.

58. Συναφώς, φρονώ ότι ο καταναλωτής ενδέχεται να αποθαρρύνεται να ζητήσει την αναστολή της αναγκαστικής εκτέλεσης, δεδομένου ότι η αναστολή αυτή εξαρτάται από την καταβολή εγγύησης που υπολογίζεται βάσει της αξίας του αντικειμένου της αξίωσης. Η απαίτηση αυτή μπορεί να θεωρηθεί ότι καθιστά πρακτικώς αδύνατη τη λήψη τέτοιου μέτρου αναστολής, καθόσον είναι πιθανόν ο καταναλωτής, ως υπερήμερος οφειλέτης, να μη διαθέτει τους αναγκαίους οικονομικούς πόρους για την καταβολή της απαιτούμενης εγγύησης. Πράγματι, τέτοιου είδους απαίτηση έχει ως αποτέλεσμα ότι όσο υψηλότερο είναι το ύψος της αξίωσης του δανειστή, η οποία μπορεί να στηρίζεται σε ρήτρες που φέρονται ως καταχρηστικές –όπως καταδεικνύει η υπό κρίση υπόθεση, η οποία, όπως επισημαίνει το αιτούν δικαστήριο, αφορά αξιώσεις σημαντικά υψηλότερες από τη συνολική αξία της σύμβασης (βλ. σημείο 17 των παρουσών προτάσεων)– τόσο μεγαλύτερη είναι η πιθανότητα ο καταναλωτής να μην επιθυμεί ή να μην έχει τη δυνατότητα να ζητήσει την αναστολή της αναγκαστικής εκτέλεσης.

59. Υπό τις περιστάσεις αυτές, λαμβανομένης υπόψη της νομολογίας του Δικαστηρίου που μνημονεύθηκε στα σημεία 45 και 46 των παρουσών προτάσεων, φρονώ ότι είναι πιθανό η διαδικασία αναγκαστικής εκτέλεσης να ολοκληρωθεί πριν από την έκδοση της απόφασης επί της χωριστής διαδικασίας, με αποτέλεσμα να εξασφαλίζεται στους καταναλωτές μόνον εκ των υστέρων προστασία, η οποία είναι ελλιπής και ανεπαρκής, και συνεπώς δεν αποτελεί κατάλληλο και αποτελεσματικό μέσο προκειμένου να πάψει η χρησιμοποίηση των καταχρηστικών ρητρών βάσει του άρθρου 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13. Συμφωνώ επομένως με την άποψη της Επιτροπής ότι συντρέχει σοβαρός κίνδυνος, στην περίπτωση της κίνησης αποκλειστικά της χωριστής διαδικασίας, η απόφαση του δικαστηρίου που αποφαίνεται επί της καταχρηστικότητας των συμβατικών ρητρών να καθυστερήσει και να είναι αναποτελεσματική.

60. Επιπλέον, είναι αληθές ότι, όπως επισήμανε η Ρουμανική Κυβέρνηση, το Δικαστήριο δεν εξέτασε τη δυνατότητα αναστολής της αναγκαστικής εκτέλεσης με τη διάταξη της 6ης Νοεμβρίου 2019, BNP Paribas Personal Finance SA Paris Sucursala București and Secapital[26], όπως αναφέρθηκε στο σημείο 46 των παρουσών προτάσεων. Ωστόσο, κατά την άποψή μου, τούτο δεν αναιρεί το γεγονός ότι βάσει της επίμαχης στην υπό κρίση υπόθεση εθνικής νομοθεσίας –η οποία δεν αποτελούσε το αντικείμενο της προαναφερθείσας διάταξης– ο έλεγχος της καταχρηστικότητας των ρητρών της σύμβασης που αποτελεί τον εκτελεστό τίτλο δεν διενεργείται από το εθνικό δικαστήριο στο πλαίσιο της διαδικασίας της αναγκαστικής εκτέλεσης, αλλά μπορεί, ενδεχομένως, να διενεργηθεί μόνο μεταγενέστερα, από το εθνικό δικαστήριο που αποφαίνεται επί της χωριστής διαδικασίας που κινεί ο καταναλωτής και συνεπώς μπορεί να θεωρηθεί προδήλως ανεπαρκής για τη διασφάλιση της πλήρους αποτελεσματικότητας της προστασίας των καταναλωτών που επιδιώκει η οδηγία 93/13.

[26] Διάταξη C-75/19 (μη δημοσιευθείσα, EU:C:2019:950).

61. Συνεπώς, πρέπει να θεωρηθεί ότι η επίμαχη εθνική νομοθεσία είναι ασυμβίβαστη με την αρχή της αποτελεσματικότητας καθόσον καθιστά αδύνατη ή υπέρμετρα δυσχερή τη διασφάλιση της προστασίας που απονέμει στους καταναλωτές η οδηγία 93/13.

62. Επομένως, καταλήγω στο συμπέρασμα ότι το άρθρο 6, παράγραφος 1 και το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13, ερμηνευόμενα υπό το πρίσμα της αρχής της αποτελεσματικότητας, αντιτίθενται σε εθνική νομοθεσία όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης.

VI. Πρόταση

63. Κατόπιν των ανωτέρω, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στο προδικαστικό ερώτημα που υπέβαλε το Judecătoria Sectorului 2 București (πρωτοδικείο του τομέα 2 του Βουκουρεστίου, Ρουμανία) ως εξής:

Το άρθρο 6, παράγραφος 1 και το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 5ης Απριλίου 1993 σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές, ερμηνευόμενα υπό το πρίσμα της αρχής της αποτελεσματικότητας, έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική νομοθεσία βάσει της οποίας το δικαστήριο δεν έχει την εξουσία να εξετάσει, στο πλαίσιο ανακοπής κατά αναγκαστικής εκτέλεσης, είτε αυτεπαγγέλτως είτε κατόπιν αιτήματος του καταναλωτή, εάν οι ρήτρες σύμβασης χρηματοδοτικής μίσθωσης, η οποία αποτελεί εκτελεστό τίτλο, έχουν καταχρηστικό χαρακτήρα, λόγω του ότι ο καταναλωτής έχει το δικαίωμα να κινήσει χωριστή διαδικασία στο πλαίσιο της οποίας είναι δυνατόν να εξεταστεί αν η σύμβαση περιλαμβάνει καταχρηστικές ρήτρες υπό την έννοια της εν λόγω οδηγίας.